

BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2004. június 30.)

a Németország által a Herlitz-csoport számára nyújtott állami támogatásról

(az értesítés a C(2004) 2212. számú dokumentummal történt)

(Csak a német nyelvű szöveg hiteles)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2005/878/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

tekintettel az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 7. cikke (3) bekezdésére,

miután felkérték az érdekelteket, hogy észrevételeiket e rendelkezéseknek megfelelően tegyék meg ⁽²⁾, és e megjegyzésekre figyelemmel,

mivel:

I. ELJÁRÁS

- (1) 2002 márciusában a Herlitz AG egyik legfontosabb versenytársa panaszt nyújtott be, amely szerint a Herlitz AG számára Berlin tartomány kezességét vállalt. 2002. március 25-i levelében a Bizottság felkérte Németországot, hogy adjon tájékoztatást a Herlitz AG-nek nyújtandó esetleges támogatásról. Németország 2002. április 17-i, 2002. április 18-án érkezett levelében úgy válaszolt, nincs ilyen támogatás. Egy 2002. április 24-i sajtócikk szerint Brandenburg tartomány 1 millió EUR kölcsönt nyújtott a Falken Office Products GmbH (a továbbiakban: FOP) számára, amely a Herlitz AG egyik leányvállalata; e cikk alapján a Bizottság 2002. május 8-i levelében ismét adatokat kért Németországtól egy, a Herlitz AG-nek nyújtandó esetleges támogatásról. 2002. június 4-én kelt, június 5-én érkezett levelében Németország ismételtén úgy válaszolt, hogy nem volt ilyen támogatás.
- (2) Végül 2002. július 17-i, július 19-én érkezett levelében Németország közölte a Bizottsággal, hogy Brandenburg tartomány Beruházási Bankja (InvestitionsBank des Landes Brandenburg; a továbbiakban: ILB) mintegy 1 millió EUR kölcsönt nyújtott a Herlitz PBS AG-nek. A Németország által közölt adatok szerint az intézkedés már megtörtént, ezért azt a Bizottság NN 89/02 szám alatt be nem jelentett támogatásként vette nyilvántartásba. Mellékleteket, köztük egy fizetéseképtelenségi tervet nyújtottak be a 2002. július 19-én kelt, július 25-én érkezett, valamint a 2002. augusztus 1-jén kelt, és ugyanazon a napon érkezett levéllel. 2002. augusztus 8-án a Bizottság pontosítást kért a támogatásnyújtással kapcsolatban. 2002. szeptember 4-i, ugyanazon a napon érkezett levelében Németország kiegészítő információkat küldött a Bizottságnak.

⁽¹⁾ HL L 83., 1999.3.27., 1. o. A 2003-as csatlakozási okmánnyal módosított rendelet.

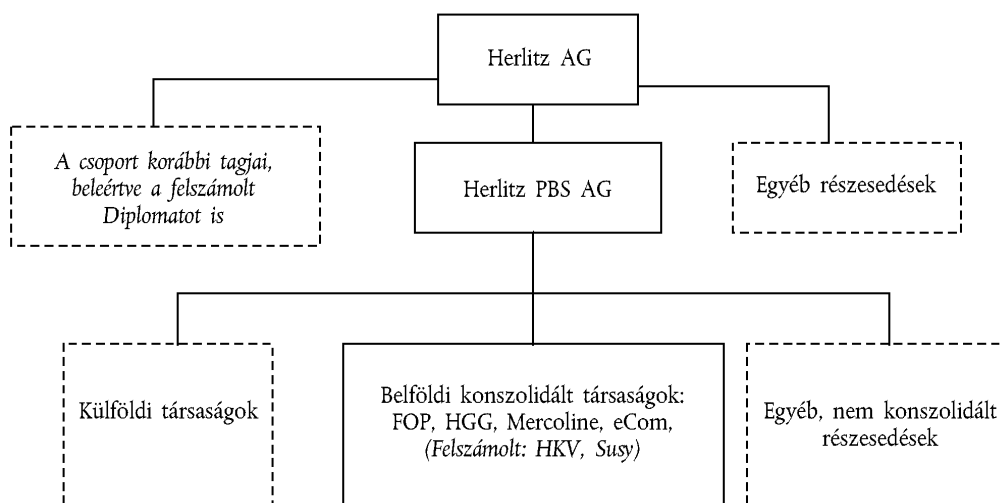
⁽²⁾ HL C 100., 2003.4.26., 3. o.

- (3) 2003. január 29-i, ugyanazon a napon érkezett levélben Németország közölte a Bizottsággal, hogy a Herlitz PBS AG-nak nyújtott hitelt teljes egészében visszafizették az ILB-nek. Ezenkívül Németország tájékoztatta a Bizottságot, hogy megszüntették a fizetésektelenségi eljárást a Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val szemben, a fizetésektelenségi tervet elfogadták, és végrehajtották.
- (4) 2003. február 19-i levelében a Bizottság értesítette Németországot, hogy úgy határozott, hogy a kölcsönt és a kapcsolódó intézkedéseket illetően megindítja az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást, és az ügyet C 16/03 számon veszi nyilvántartásba. Németország ezzel kapcsolatban tett megjegyzéseit 2003. április 28-án vették nyilvántartásba.
- (5) A Bizottság hivatalos vizsgálati eljárás megindítására vonatkozó határozatát közzétették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽³⁾. A Bizottság ebben felkért minden érintett felet, hogy tegye meg észrevételeit. Egy érintett féltől érkeztek észrevételek, azokat továbbították Németországnak, amely lehetőséget kapott a megválaszolásukra. Németország megjegyzései a 2003. július 24-én kelt, 2003. július 27-én érkezett levélben érkeztek meg.
- (6) Németország 2003. november 10-i, 12-i és 28-i, valamint 2004. január 8-i és 26-i, március 23-i, április 23-i és 24-i leveleiben kiegészítő információkat nyújtott be. 2004. január 27-én a Bizottság, a német kormány és a Herlitz-csoport képviselői, valamint a csődgondnok ülést tartottak.

II. INTÉZKEDÉSEK

1. A társaság

- (7) Az 1904-ben írószer-kereskedésként alapított Herlitz AG egy 1977 óta a tőzsdén jegyzett csoporttá fejlődött. A csoporton belül a Herlitz AG a holdingtársaság, amely a leányvállalatok részvényeit birtokolja, amelyek közül a Herlitz PBS AG a legfontosabb.
- (8) A fizetésektelenségi eljárás megindításáig a Herlitz AG volt a holdingtársasága a Herlitz PBS AG-nak és a Diplomat GmbH-nak (Diplomat). A Herlitz-csoporton belül a Herlitz PBS AG volt a holdingtársasága a Falken Office Products GmbH-nak (FOP), a Herlitz Kunststoffverarbeitungen GmbH-nak (HKV), a Susy Card Papeterie GmbH-nak (Susy), a HGG Verwaltungsgesellschaft mbH-nak (HGG) és a külföldi leányvállalatoknak 15 országban. 2002-ben a Herlitz-csoport megszerezte a Mercoline GmbH-t, valamint az eCom Verwaltungs GmbH-t és az eCom Logistik GmbH & Co. KG-t (eCom). A csoport a következőképpen épül fel:

⁽³⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

- (9) A Herlitz-csoport az írószerek, irodaszerek és üdvözlőlapok piacán tevékenykedik. A Herlitz AG és a Herlitz PBS székhelye Berlinben van. A Herlitz-csoport termelőhelyei Berlinben, Falkenseeben (Brandenburg), Peitzben (Brandenburg), Cunewaldban (Szászország), Posenben (Lengyelország) és Mostban (Cseh Köztársaság) vannak. A FOP a csoport legjelentősebb gyártója az irodaszerek terén.
- (10) 2001 júliusa óta a Herlitz AG részvényeinek 67 %-át egy olyan konzorcium birtokolja, amely a következő bankokból áll: DB Industrial Holding (Deutsche Bank), Landesbank Berlin, Berliner Bank ⁽⁴⁾, Hypovereinsbank, Bayerische Landesbank, DZ Bank AG, Dresdner Bank, HSBC, IKB Deutsche Industriebank AG és West LB. A maradék 35 % több tulajdonos közt oszlik szét ⁽⁵⁾.
- (11) Az alábbi 1. táblázat a csoport gazdasági fejlődését mutatja be:

1. táblázat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002 össze- sen	2002 2002.1.1– 2002.9.16.	2002 2002.10.17– 2002.12.31.	2003
Forgalom (millió EUR) (*)	714	630	567	490	438	376	255	121	347
Nettó nyereség/ vesztés (millió EUR) (*)	– 51	– 37	– 46	– 51	– 134	99	51	48	1,7
Foglalkoztatottak (*)	5 420	4 483	4 228	3 380	2 984	3 096	3 181 Átlag	3 109 Átlag	Nincs észlelhető változás
Tőke (millió EUR) (*)	171	123	70	18	– 55	43	– 6	43	43
Banki források (millió EUR) (*)	172	365	373	356	297	89	250	89	63

(*) (Valamennyi számadat az adott év vagy időszak végének állapotára vonatkozik, kivéve, ahol átlagérték van feltüntetve.)

- (12) Mivel a bankhiteleket nem hosszabbították meg, 2002 márciusában a Herlitz AG, a Herlitz PBS AG és a csoport más leányvállalatai, így a Diplomat, a HKV és a Susy a fizetéseképtelenség szélén állt, illetve már fizetéseképtelen volt. 2002. április 3-án a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG fizetéseképtelenségi eljárást kért. 2002. június 5-én a bíróság mindkét társaság esetében megindította a fizetéseképtelenségi eljárást.
- (13) A csoport néhány leányvállalata esetében külön fizetéseképtelenségi eljárást folytattak le. A Diplomat, a HKV és a Susy 2002. április 12-én csődöt kért, és ezt követően felszámolták e társaságokat. A felszámolás során a hitelezők követeléseik ugyanakkora hányadát kapták meg. Egyik hitelező sem mondott le követeléséről e társaságokkal vagy a FOP-pal szemben. A FOP egy, a Herlitz PBS AG-nak nyújtott mentő kölcsön segítségével kerülte el a fizetéseképtelenséget.
- (14) A Herlitz AG és a Herlitz PBS AG esetében a fizetéseképtelenségi eljárásokat 2002. szeptember 16-án megszüntették, amikor a bíróság jóváhagyta a fizetéseképtelenségi terveket. A hitelezők 2002. július 15-én egyhangúlag és fenntartások nélkül hagyták jóvá a fizetéseképtelenségi terveket a Herlitz AG és a Herlitz PBS számára. A fizetéseképtelenségi tervek teljesítését a felszámoló és a hitelezők 2004. március 31-ig felügyelték.

⁽⁴⁾ 2003. július 1-jétől a Berliner Bank Landesbank Berlin leányvállalatává vált.

⁽⁵⁾ Lásd a Herlitz-csoport web-oldalát: http://www.herlitz.de/index.php?id=347&backPID=348&begin_at=5&pS=1041375600&pL=31535999&arc=1&tt_news=81

- (15) A Németország által szolgáltatott adatok szerint a Herlitz-csoport pénzügyi nehézségei egy sor hibás befektetési döntésre vezethetők vissza, amelyek a 90-es években, a csoport fő tevékenységén kívül születtek. A német újraegyesítés után a csoport, a nagy nyereség reményében úgy döntött, hogy belép a berlini és brandenburgi ingatlanüzletbe. Amikor azonban a várt nyereségnövekedés nem következett be, a csoportnak tartalékokat kellett képeznie, és 95 millió EUR összegű értékcsökkenést kellett leírnia. A csoport saját céljaira Berlin-Tegelben és Falkenseeiben épített épületek túlméretezettnek bizonyultak. Mivel a nem hasznosított felületre nem találtak érdeklődőt, az üresen állás 20 millió EUR költséggel járt.
- (16) A legnagyobb veszteségeket az ingatlanbefektetések okozták a társaság számára. Az ingatlantulajdon eladására irányuló valamennyi kísérlet kudarcot vallott. Ez 2001 végén két, célhoz kötött ingatlantársaság alapításához vezetett, ezek: a „GGB Grundstücksgesellschaft Am Borsighafen mbH Co. KG” (GGB) a csoport tulajdonában lévő berlin-tegeli épület, valamint a „GGF Grundstücksgesellschaft Falkensee mbH Co. KG” (GGF) a falkenseei ingatlan vonatkozásában. A csoport a Herlitz PBS AG-n és a HGG-n keresztül gyakorolt többségi ellenőrzést a GGB és a GGF fölött. Míg a Herlitz PBS AG kültag, addig a HGG beltág volt a GGB-nél és a GGF-nél.
- (17) A Herlitz-csoport úgy tervezte, hogy mentesíti mérlegét az ingatlanbefektetésekből származó teherrel. Ezért 2002 januárjában mindkét ingatlant és az azokhoz tartozó építményi jogokat eladta a GGB-nek és a GGF-nek, amely ezt követően az ingatlanoknak a csoport számára szükséges részét bérbe adta a csoportnak. A GGB és a GGF azonban a fizetéseképtelenségi eljárás előtt már nem tudtak kiválni a csoportból. Végül a felszámoló hozzájárulásával 2002. szeptember 30-án a HGG – a GGB és a GGF kisebbségi partnere – kivált a Herlitz-csoportból, és a Herlitz PBS AG többségi jogai 1 millió EUR kisebbségi tulajdonosi joggá alakultak át mind a GGB, mind a GGF esetében. Így a német jog szerint ⁽⁶⁾ a Herlitz-csoport már nem többségi tulajdonosa az ingatlantársaságoknak.
- (18) A csoport további hibás befektetésének bizonyult egy orosz papírgyár megszerzése a papír- és papírfeldolgozó üzletben. A Független Államok Közösségében összeomlott a papírpiaç, így ez a befektetés mintegy 50 millió EUR veszteséghez vezetett. Szintén sikertelenek maradtak további befektetések a forgalmazás terén Portugáliában, Franciaországban és Ausztriában, újabb 10–15 millió EUR veszteséget okozva. Így az elhibázott külföldi befektetésekből keletkező teljes veszteség mintegy 175–180 millió EUR-t tett ki. Hangsúlyozni kell, hogy ez alatt az időszak alatt a Herlitz-csoport fő üzletága pozitív eredményeket hozott, ez azonban nem volt elegendő a kudarcot vallott befektetésekből származó veszteségek fedezéséhez.

2. Pénzügyi intézkedések

a) „Régi” intézkedések

- (19) 1989-ben Berlin tartomány a Liegenschaftsfonds Berlin GmbH & Co. KG-n (ingatlanalap) keresztül felkínálta a Herlitz AG-nek egy telep használati jogát a korábbi Borsig ipartelepen, Berlin-Tegelben. Az ingatlanalap egy Berlin tartomány ingatlantulajdonát kezelő társaság. A tegeli telepen a Herlitz-csoport építményi jogot szerzett Berlin tartománytól, és vállalta, hogy 2053. április 30-ig építménybért fizet.
- (20) Az építménybér az ingatlan 3 %-ának felelt meg, amely a szerződés időtartama alatt ingadozhatott. A csoport a tegeli telephelyen egy az igényeinek megfelelő irodaépületet és termelőüzemet létesített. A bérelt teleken létesített épületek a csoport tulajdonában álltak. A GGB-nek történt eladásukkal a telek építményi joga is átszállt.

⁽⁶⁾ Paragrafus 290 HGB.

- (21) Az ingatlanalap és a Herlitz-csoport közt létrejött szerződés tartalmazott egy záradékot, amely szerint az építménybér 3 %-ról 7,5 %-ra emelkedik, ha a telket másként, az tulajdonos érdekeivel ellentétesen használják. Az építménybér azonban az ingatlanalap nem emelte meg a berlin-tegeli telek építményi jogának a GGB-re történt átruházását követően, és azt a megállapodásnak megfelelően 2002 márciusáig a csoport, 2002 októberétől a GGB fizette ^(a).
- (22) 1989-ben a Herlitz AG ezenkívül egy 6 millió DEM (3,07 millió EUR) biztosíték nélküli kölcsönt kapott Berlin tartománytól moabiti és spandaui telephelyének Tegelbe történő áthelyezéséhez (a továbbiakban: költözési kölcsön). 1999. november 17-én, röviddel a törlesztési határidő lejárta előtt Berlin tartomány meghosszabbította a költözési kölcsön visszafizetését 2004. december 31-ig. Ennek ellentételezéseképpen a tartomány az Európai Központi Bank alapkamatának megfelelően 2 %-kal emelte a kamatlábat.
- (23) Biztosítékkul a Herlitz AG 1999. november 23-án aláírt egy közjegyzői okiratot a Berlin tartománnyal szemben fennálló 7,185 millió DEM (3,67 millió EUR) tartozása elismeréséről, amely a költözési kölcsön kiindulási összegének, valamint az összesített kamatok várt, 1,185 millió DEM (0,606 millió EUR) összegének felelt meg. Ezenkívül az okirat a Herlitz AG által a berlin-tegeli teleken élvezett építményi jog összegyűlt díjaira telekadósságot alapított. Ezt a telekadósságot azonban megelőzte az ugyanarra az építményi jogra a bankok számára bejegyzett telekadósság. Sem az 1989-ben nyújtott költözési kölcsönre, sem az 1999. évi határidő-módosításra nem vonatkozott támogatási szabályozás, egyik intézkedést sem jelentették be a Bizottságnál.
- b) *Mentőkölcsön*
- (24) Egy 2002. május 10-én a felszámolóval kötött szerződés alapján az ILB 930 232 EUR kölcsönt (a továbbiakban: mentőkölcsön) nyújtott a Herlitz PBS AG-nak. A 2002. május 29-i levélben ez az összeg 963 855,42 EUR-ra emelkedett.
- (25) A mentőkölcsön a Herlitz PBS AG és a FOP közötti adásvételi szerződés teljesítését szolgálta. A FOP árut szállított a Herlitz PBS AG-nak, de a kifizetések elmaradtak, így fizetése képessége veszélybe került.
- (26) A mentőkölcsönt 7,5 %-os éves kamattal nyújtották, és a kifizetést követően hat hónapon belül kellett visszafizetni. 2002. július 24-én fizették ki, és 2,5 millió EUR értékben a FOP visszatérítés iránti igényének engedélyezésével, valamint az üzemi telekre bejegyzett 13 549 234,85 EUR telekadóssággal biztosították. A kölcsönt 2003. január 24-én kamatokkal együtt visszafizették az ILB-nek.

c) *Szerkezetátalakítás fizetése képtelenségi tervekkel*

Fizetése képtelenségi tervek

- (27) Németország fizetése képtelenségi tervet nyújtott be a Herlitz PBS AG esetében, és egy másikat a Herlitz AG esetében; mindkét terven a 2002. július 15-i dátum szerepel. Ezek a fizetése képtelenségi tervek a Herlitz-csoport szanalási tervei. A szanalási tervekben a következők szerepelnek: a kapacitás leépítése, a társaság ingatlanjainak elidegenítése, a negatív üzemi eredmények csökkentése, költségcsökkentő intézkedések és a terjesztés optimalizálása, valamint stratégiai partner keresése. Ezenkívül a tervek arról is rendelkeznek, hogy a társaságok tartozásait a biztosíték nélküli tartozások teljes vagy részleges lemondásával és a munkavállalók hozzájárulásával csökkentik.

^(a) Szerkesztői hiba.

- (28) Mindkét fizetéseképtelenségi terv esetében a társasági tevékenységnek a német fizetéseképtelenségi rendtartás szerinti folytatásán alapuló szanálás szolgált alapjául ⁽⁷⁾. Az 1999. január 1-je óta hatályos fizetéseképtelenségi rendtartás lehetőséget biztosít egy társaság megmentésére a társaság vezetésének megtartása és a hitelezőknek a fizetéseképtelenségi eljárás befejezése után maradt bevételekből történő kielégítése útján. A Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val szembeni eljárásokban ez a megoldás tünt a hitelezők kielégítése szempontjából a legkedvezőbbnek. Ezért a felszámoló és a hitelezők lemondtak arról a lehetőségről, hogy a teljes társaságot eladják (átadó szanálás), vagy felszámolják a társaságot és külön adják el a vagyontárgyakat (feldarabolás).
- (29) Bár mindkét terv ugyanazon az eljáráson alapul, a Herlitz PBS AG és a Herlitz AG eltérő vagyoni struktúrái miatt azonban eltérő megoldást irányoztak elő. A Herlitz AG-nek a fizetéseképtelenségi tervvel történő szerkezetátalakítását a Herlitz PBS AG tervének teljesülésétől tették függővé. Mindkét terv csoportokra osztotta a társaságok hitelezőit a követelések összehasonlíthatósága alapján.
- (30) A fizetéseképtelenségi rendtartás 222. paragrafusa szerint egy fizetéseképtelenségi eljáráson a hitelezők három típusa vehet részt:
- a) a külön kielégítésre jogosult hitelezők, ha jogaikat a terv szűkítené;
 - b) a jelentősebb hitelezők;
 - c) a kevésbé jelentős hitelezők, akik követelésükről nem mondtak le.
- (31) A továbbiakban az azonos jogokkal rendelkező hitelezőket osztják csoportokba. A csoportbeosztást követően nincs lehetőség olyan egyéni egyezségekre, melyek különbséget tennének a hitelezői csoportok egyes részei között.
- (32) A Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val szembeni fizetéseképtelenségi eljárások során a külön kielégítésre jogosult hitelezők követeléseit igényeiknek megfelelően elégitették ki.
- (33) Németország előadta, hogy a Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val szembeni eljárások során valamennyi felszámolói költséget és a csődvagyon tartozásait teljes mértékben megfizették. E követelések egy része a forgalmi adót érintette. A tovább működő társaságokkal szembeni fizetéseképtelenségi eljárások esetén az eljárás sikeres lezárásának előfeltétele e kiemelt követelések kiegyenlítése. A csődvagyon tartozásait keletkezésüket követően haladéktalanul megfizették, és nem volt szükség külön lista elkészítésére. A felszámolói költségekről és a csődvagyon tartozásairól azonban hipotetikus listát állítottak össze, hogy a fizetéseképtelenség és a vagyoni értékek eladásának lehetséges eredményét ábrázolhassák.

Hitelezői csoportok a Herlitz AG fizetéseképtelenségi tervében

- (34) A Herlitz AG fizetéseképtelenségi eljárásában a következő csoportosításra került sor:
- a) A külön kielégítésre jogosult hitelezők:

nem hoztak létre ilyen csoportot. Ugyanakkor a Hypovereinsbank és az Eurohypo ⁽⁸⁾ valamennyi követelését külön kielégítési jog biztosította, azonban csak egy részét a HAG 1 csoport esetében.

⁽⁷⁾ 1994. október 5-i fizetéseképtelenségi rendtartás (BGB II 1994, 2866).

⁽⁸⁾ Lásd a (42) preambulumbekendést.

b) Felszámolói költségek és a csődvagyon tartozásai:

Nem hoztak létre ilyen csoportot, és a követeléseket keletkezésükkor kifizették.

c) Jelentősebb hitelezők:

- HAG 1 csoport: az ingó vagyronra és a Herlitz AG-ban való részesedésre vonatkozó követelések egy része tekintetében külön kielégítésre jogosult bankcsoport,
- HAG 2 csoport: egyéb jelentősebb hitelezők, akik nem tartoznak a HAG 1 csoportba,
- HAG 3 csoport: a berlini adóhatóság,
- HAG 4 csoport: kapcsolt vállalkozások.

d) Kevésbé jelentős hitelezők:

- HAG 5 csoport: kamatok, költségek, pénzbírságok stb.

- (35) A fizetéseképtelenségi rendtartás 225. paragrafusának megfelelően a kevésbé jelentős követeléseket a HAG 5-ben törölték a fizetéseképtelenségi tervből. A jelentős csoportok, a HAG 3 és a HAG 4 2002. július 15-i hatállyal lemondtak követeléseikről⁽⁹⁾. Az alábbi táblázatban azok a követelések és összegek láthatók, amelyekről a hitelezők lemondtak (kerekített számok):

2. táblázat

Csoport	A Herlitz AG állami és magánhitelezői	A követelés jellege	Biztosítékok	Kötelezettség (millió EUR)	Lemondása követelésről (millió EUR)
HAG 1	Külön kielégítésre jogosult bankok (állami és magán)	2002. április 3. előtt hitelek	Külön kielégítés joga ingóságok esetén	[130–140] (*)	[135-ig lemondva] *
HAG 2	Egykori igazgatósági tagok és munkavállalók (magán)	Jövőbeni nyugdíjfizetési igények; jövedelem 2002. április 3. előtt; végkielégítés	Nincs	[35,91] *	[...] *
	Spandaui ingatlan bérletje (magán)	Bérletfizetés; kártalanítás szerződés felmondása miatt	Nincs		[...] *
	Szállítók (magán)	Követelések 2002. április. 3. előtti szállításokból és teljesítésekből; kártalanítás szerződés felmondása miatt	Nincs		

⁽⁹⁾ Az egyetlen kivétel az volt, hogy a Herlitz PBS AG 1 millió EUR kompenzációs kifizetést kapott a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG közötti összeolvadási megállapodás megszüntetésére.

Csoport	A Herlitz AG állami és magánhitelezői	A követelés jellege	Biztosítékok	Kötelezettség (millió EUR)	Lemondása követelésről (millió EUR)
	Nyugdíjbiztosítási egyesület (állami)	Jövőbeni nyugdíjfizetési igények	Nincs	[8,43] *	
	Szövetségi Munkaügyi Hivatal (állami)	A munkavállaló által fizetett fizetése képtelenségi hozzájárulás visszatérítése iránti igény (2002. január 1–június 4.)	Nincs		
	Betegbiztosítási pénztárak (állami)	Járulékok a 2002. március 5. és június 4. közötti időszakból	Nincs		
	Alfeldi adóhivatal (állami)	Földszerzési adó 2002 előtt részese- désből történt eladásból	Nincs		
	Ingatlanalap (állami)	Bérletfizetés iránti igény Berlin-Spandau tekintetében	Nincs		

Követelésről való lemondás a HAG 2 csoportban: 0,5 millió EUR hányadot fizettek ki a követelés terjedelmének megfelelően, a követelések többi részéről lemondtak

HAG 3	Berlin adóhivatal (állami)	Bér- és forgalmi adó a 2002.6.5. előtti időszakból	Nincs	[2,0] * ^(a)	[2,0] * ^(a)
-------	----------------------------	--	-------	------------------------	------------------------

Követelésről való lemondás a HAG 2 csoportban: a követelés 100 %-áról lemondtak

HAG 4	Kapcsolt vállalkozások (magán)	A Herlitz AG-vel szembeni valamennyi követelés	Nincs	109	108
HAG 5	Jelentéktelen hitelezők (magán vagy állami)	Kamatok, költségek, díjak stb.	Nincs	Nincs adat	Nincs adat

^(a) Szerkesztői hiba.

^(*) A szöveg egyes részei ki lettek hagyva annak biztosítása érdekében, hogy bizalmas információ ne kerüljön közzétételre. Ezek a részek szögletes zárójelben vannak, és csillag követi őket.

Hitelezői csoportok a Herlitz PBS AG fizetése képtelenségi tervében

(36) A Herlitz PBS AG fizetése képtelenségi eljárásában a következő csoportosításra került sor:

a) a külön kielégítésre jogosult hitelezők:

— PBS 1 csoport: egyes szállítók valamennyi követelését egy külön kielégítési jog biztosította.

— PBS 6 csoport: követeléseik egyes részei tekintetében külön kielégítésre jogosult bankok; a Hypovereinsbank és a Eurohypo szintén külön kielégítésre jogosult volt, azonban nem kerültek a PBS 6 csoportba.

b) Felszámolói költségek és a csődvagyron tartozásai:

nem hoztak létre ilyen csoportot, és a követeléseket keletkezésükkor kifizették.

c) Jelentősebb hitelezők:

- PBS 2 csoport: foglalkoztatottak,
- PBS 3 csoport: néhány állami hitelező, így az adóhatóság, a Szövetségi Munkaügyi Hivatal, a betegbiztosítási pénztárak, Berlin tartomány,
- PBS 4 csoport: kapcsolt vállalkozások,
- PBS 5 csoport: egyéb jelentősebb hitelezők, így pl. korábbi igazgatósági tagok és munkavállalók, munkaadói felelősségbiztosítási társaság, magánlízingbankok, az osztrák Posta, a Vámhatóság stb.

d) Kevésbé jelentős hitelezők:

- PBS 7 csoport: kamatok, költségek, díjak stb.

- (37) A fizetéseképtelenségi rendtartás 225. paragrafusának megfelelően a kevésbé jelentős követeléseket a PBS 7-ben törölték a fizetéseképtelenségi tervből. A jelentősebb csoportok, a PBS 3 és a PBS 4 2002. július 15-i hatállyal lemondtak követeléseikről. Az alábbi táblázatban azok a jelentősebb követelések és összegek láthatók, amelyekről a hitelezők lemondtak (kerekített számok):

3. táblázat

Csoport	A Herlitz PBS AG állami és magánhitelezői	A követelés jellege	Biztosítékok	Kötelezettség (millió EUR)	Lemondása követelésről (millió EUR)
PBS 1	Külön kielégítésre jogosult szállítók (magán)	Követelések 2002. április 3. előtti szállításokból és teljesítésekből	Külön kielégítés joga ingóságok esetén	[3–6] *	0
PBS 2	Munkavállalók (magán)	Jövőbeni bérek és fizetések	Nincs	[40–50] */év	[2–4] * 2002-ben [4–5] */év 2003-tól
PBS 3	Berlini adóhivatal (állami)	Béradó, 2002. március	Nincs	[11,50] *	[...] *
	Berlini adóhivatal (állami)	Földadó 2002. január–március	Nincs		
	Berlini adóhivatal (állami)	Földszerzési adó 1996-tól	Nincs		
	Szövetségi Munkaügyi Hivatal (állami)	A fizetéseképtelenségi hozzájárulás megtérítése a foglalkoztatottak számára (2002. április 1–június 4.)	Nincs		

Csoport	A Herlitz PBS AG állami és magánhitelezői	A követelés jellege	Biztosítékok	Kötelezettség (millió EUR)	Lemondása követelésről (millió EUR)
	Betegbiztosítási pénztárak (állami)	Járulékok a 2002. március 5. és június 4. közötti időszakból	Nincs		
	Ingatlanalap (állami)	Építménybér 2002. április-június	Nem elsőbbségi telekadósság		
	Berlin tartomány (állami)	A költözési kölcsön visszafizetése iránti igény	Nincs		

Összes lemondás a PBS 3 csoportban: a követelések 100 %-áról lemondtak

PBS 4	Kapcsolt vállalkozások (magán)	A Herlitz-csoport kapcsolt vállalkozásainak valamennyi fennmaradt követelése	Nincs	139	139
PBS 5	Egykori igazgatósági tagok/vezető alkalmazottak (magán) ^(e)	Jövőbeni nyugdíjfizetési igények; jövedelem 2002. április 3. előtt; végkielégítés	Nincs	[magánhitelező 22,61; állami hitelező 19,56] *	[...] *
	Nyugdíjbiztosítási egyesület (állami)	Jövőbeni nyugdíjfizetési igények	Nincs		
	Lízingbankok (magán)	Hátralékos és tőkésített jövőbeni lízingrészesek	Nincs		
	Osztrák Posta (magán ebben az esetben)	Reklamációs jóváírások és bónuszterítés	Nincs		
	Munkáltatói felelősségbiztosítási társaság (állami)	Balesetbiztosítási járulék	Nincs		
	Vámhatóság (állami)	Behozatalt terhelő forgalmi adó, vám	Nincs		
	Duales System Deutschland (magán)	„Der Grüne Punkt” hozzájárulások	Nincs		
	Betegbiztosítási pénztárak (állami)	Hozzájárulások egy időszakra vonatkozóan (2002.3.1–4.)	Nincs		
	Ingatlanalap (állami)	Építménybér 2002. július-szeptember	Nem elsőbbségi telekadósság		

Csoport	A Herlitz PBS AG állami és magánhitelezői	A követelés jellege	Biztosítékok	Kötelezettség (millió EUR)	Lemondása követelésről (millió EUR)
	Egyéb, biztosítás nélküli szállítások (magán)	2002. április 3. előtti szállítások és teljesítések; szerződéses kártalanítási követelések stb.	Nincs		

Összes lemondás a PBS 5 csoportban: a követelések 90 %-áról lemondtak

PBS 6	Bankok ingó biztosítékkal (magán és állami)	Hitelek a 2003. április 3. előtti időszakból	Külön kielégítés joga ingóságok esetén	[100–120] * ^(b)	(76,75 millió EUR-ig lemondva)
PBS 7	Kevésbé jelentős hitelezők (magán vagy állami)	Kamatok, költségek, díjak stb.	Nincs	Nincs megadva	Nincs megadva

^(a) A kötelezettség összege a Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val-szembeni kettős kötelezettségek levonásával adódik.

^(b) Lásd az (a) lábjegyzetet.

Kiegészítő adatok az adósságokhoz állami hitelezők esetében

- (38) Az állami hitelezők különböző csoportokban jelentettek be követeléseket. A HAG 2, HAG 3, PBS 3 és PBS 5 csoportban az állami és a magánhitelezők követelései biztosíték nélküliek voltak. A HAG 3 és PBS 3 csoportban mégis teljesen lemondtak teljesen a jelentősebb követelésekről, míg a HAG 2 és PBS 5 csoportban a jelentősebb hitelezők megkapták a kifizetések egy százalékos hányadát.

- (39) A fizetéseképtelenségi terveknek megfelelően a HAG 2 csoport hitelezői legkésőbb 2004. március 31-éig megkapták a 0,5 millió EUR teljes összeg egy hányadát, a követelésük mértékének megfelelően. A PBS 5 csoport hitelezői követelései 10 %-át kapták meg 2003. december 31-ig. A 2. és 3. táblázatban láthatók az állami követelések összegei és a követelésekről való lemondások.

Kiegészítő adatok a megegyezésben részt vevő pénzügyi intézetekhez

- (40) Mindkét fizetéseképtelenségi terv említést tesz egy, a Herlitz PBS AG-nak egy bankkonzorcium által nyújtott hitelről (a továbbiakban: konzorciumi hitel). A konzorcium összetétele megfelel a (10) preambulumbekzdés alatt említett konzorciumnak. A konzorciumi hitelt a teljes konzorcium nyújtotta a Herlitz PBS AG számára, hogy egy 100 millió EUR átváltható hitel teljes visszafizetését lehetővé tegye. 2002. április 3-án a 65,4 millió EUR konzorciumi hitelből 53,9 millió EUR-t felhasználtak. Emellett a konzorciumi bankok legtöbbje 2001 júliusa előtt további hiteket (hitelkeret) nyújtott a Herlitz-csoportnak 156,6 millió EUR értékben, amelyből 2003. április 3-ig 134,11 millió EUR-t felhasználtak.

- (41) A PBS 6 csoportban a bankok egységesen lemondtak a konzorciumi hitel és Herlitz PBS AG felé a 76,714 millió EUR hitelkeret túllépő összeg visszafizetéséről. A HAG 1 csoportban szintén egységesen lemondtak a Herlitz AG-val szemben ugyanennek a hitelkövetelésnek az 5 millió EUR-t meghaladó összegéről. Azoknak a hitelrészeknek, amelyekről nem mondtak le, a Herlitz-csoport megújított hitelei feleltek meg. A Herlitz PBS AG és a Herlitz AG hitelei tekintetében a követelésről való lemondásoknak megfelelő kötelezettségeket egyidejűleg GGB és GGF ingatlanárasságok vették át.

Kiegészítő adatok egyéb adósságokhoz pénzüzetek esetében

- (42) Abban az időpontban, amikor a hitelezők jóváhagyták a fizetéseképtelenségi terveket, a Herlitz-csoportban további banki kötelezettségek is fennálltak, amelyeket a konzorciumi hitel és a hitelke-retek nem fedeztek. Először a Hypovereinsbank (Írország), a Bayerische Landesbank és a Landesbank Berlin mondott le teljesen biztosíték nélküli hitelei visszafizetéséről, hogy a részben biztosított köve-teléseknek a konzorciumi hitel keretében történő behajtását ne veszélyeztesse. Másodsorban a Herlitz-csoport olyan hiteleket kapott, amelyeket egy elsőbbségi telekadósság biztosított a berlin-tegeli ingat-lanon: egy 15,4 millió EUR hitel a Hypovereinsbank és egy 30,8 millió EUR hitel az Eurohypótól. Ez a két hitel nem tartozott bele a megegyezésbe, azonban le lehetett mondani róluk a Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val szemben, mivel a biztosítékul használt berlin-tegeli ingatlant eladták a GGB-nek.
- (43) 2002. április 15-én a bankkonzorcium 15 millió EUR likviditási kölcsönt nyújtott a Herlitznek, hogy a csoport működőképes maradjon. A kölcsönt kétszer meghosszabbították, 2003. november 17-éig teljes egészében visszafizették. A csoport idényjellegű likviditási szükségleteinek kielégítésére szánták, és 2004 júniusában ismét nyújtani lehetett.

Kiegészítő adatok az adósságokhoz a szállítók esetében

- (44) A Herlitz AG adósságai a szállítók esetében a HAG 2 csoportban 9,3 millió EUR-t tettek ki. A Herlitz PBS AG szállítói biztosítékkal rendelkező (PBS 1) biztosítékkal nem rendelkező (PBS 5) szállítókra oszthatók. A PBS 1 csoport szállítói külön kielégítésre voltak jogosultak a Herlitz PBS AG forgótő-kéjének 35 %-ára, ezért nem mondtak le követeléseikről. Ezzel szemben a PBS 5 csoportban a biztosítékkal nem rendelkező szállítók 90 %-ig lemondtak követeléseikről, éppúgy, mint ennek a csoportnak a többi jelentősebb hitelezője.

Kiegészítő adatok az adósságokhoz a foglalkoztatottak és a kapcsolt vállalkozások esetében

- (45) A német fizetéseképtelenségi jogszabályok szerint a foglalkoztatottak és a kapcsolt vállalkozások részt vehetnek a fizetéseképtelenségi eljárásban, és megkaphatják követeléseik hányadát. Az ő számukra külön hitelező csoportokat (HAG 4, PBS 4) hoztak létre, a többiek a vegyes csoportokba (HAG 2, PBS 5) kerültek.

A fizetéseképtelenségi tervek alternatívái

- (46) A Herlitz AG-val és a Herlitz PBS AG-val szemben folyó eljárásokban a felszámoló és a hitelezők úgy döntöttek, hogy fizetéseképtelenségi tervekkel fenntartják a társaságok működését. Ahogy a (33) prambulumbekzdés kifejti, a fizetéseképtelenségi terv eljárásában számos felszámolói költség és csőd-vagyontartozás merült fel. Emellett 0,5 millió EUR-t kifizettek csődhányadként a Herlitz AG néhány jelentősebb hitelezőjének, míg a Herlitz PBS AG néhány jelentősebb hitelezője követelése 10 %-át kapta meg csődhányadként. Amint az a (47) prambulumbekzdésből kitűnik, a társaság felszámolása esetén jelentősen alacsonyabb lett volna a csődvagyon várható értéke. A teljes társaság eladása esetén a hitelezőket jobban ki lehetett volna elégíteni. Olyan befektető azonban nem akadt, aki kész lett volna átvenni a csoport valamennyi vagyoni értékét.
- (47) Egy, a Roland Berger tanácsadó cég által készített szakvélemény alapján, valamint a független árverező meglátása szerint a felszámolás esetén az ingóságok értéke 84,2 millió EUR-ról [10–30] * millió EUR-ra esett volna. Ebből az összegből először a külön kielégítésre jogosult követelések kielégítését kellett volna fedezni, így mindössze csak egy [0–5] * millió EUR csődvagyon maradt volna meg. A Herlitz-csoport bevételei a fizetéseképtelenségi eljárás alatt mintegy 1 millió EUR-t tettek volna ki. Ezt az összeget hozzáadva a rendelkezésre álló csődvagyon összegéhez, [1–6] * millió EUR rendelkezésre álló csődvagyon keletkezett volna.

- (48) A rendelkezésre álló csődvagyont a felszámolói költségek és a csődvagyon tartozásainak kielégítésére fordították volna, amely az elidegenítésével kapcsolatos kezelés során keletkezett volna. A felszámolói költségek levonását követően mindössze [0–1] * millió EUR rendelkezésre álló vagyoni érték maradt volna. Ez az összeg nem fedezhette volna a társaságnál a csődvagyon tartozásait, és így a jelentősebb hitelezők részleges kielégítésére sem lett volna elég.
- (49) A fizetéseképtelenségi tervek alapján egy szerkezetátalakítás a Herlitz-csoport valamennyi vagyoni értékének egy új tulajdonos számára történő eladásával nem lett volna kivitelezhető. Két ajánlat érkezett egyes tevékenységi területek és raktárkészletek átvételére, de az ajánlatokban foglalt ár a felszámolási vagyoneértéknek felelt meg. A hitelezők számára ezért a legelőnyösebb megoldás az volt, hogy a folytatott társaság szerkezetátalakítását egy fizetéseképtelenségi tervvel hajtják végre.
- d) Az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás megindításáról szóló határozat
- (50) Az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás megindításáról szóló, 2003. február 19-i bizottsági határozat szempontjából három ok volt mérvadó, amelyek az intézkedéseknek a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott mentő- és szerkezetátalakítási támogatásokról szóló közösségi iránymutatással ⁽¹⁰⁾ való összeegyeztethetőségére irányuló vizsgálatból adódtak (a továbbiakban: az iránymutatások).
- (51) Elsőként a Bizottság úgy találta, hogy a Herlitz PBS AG-nak az ILB által nyújtott kölcsön az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében az állami támogatás elemeit tartalmazta, amelyeket alaposabban meg kellett vizsgálni. Németország a támogatás és az irányelv összeegyeztethetőségére vonatkozóan nem nyújtott elegendő információt ahhoz, hogy a támogatás tényleges kedvezményezettjét ki lehessen deríteni.
- (52) Másodszorban a Bizottság felvetette a kérdést, hogy vajon több állami hitelező (adóhatóságok, a Szövetségi Munkaügyi Hivatal, a társadalombiztosítás és állami pénzüzetek) lemondása a követelésről a fizetéseképtelenségi tervekben támogatásnak tekintendő-e.
- (53) Harmadszorban a Bizottságnak kétségei voltak a Berlin tartományhoz tartozó berlin-tegeli ingatlan Herlitz-csoport általi használata tekintetében arra vonatkozóan, hogy vajon a vonatkozó bérleti szerződést a piaci feltételeknek megfelelően kötötték-e. Mivel a szerződés megkötése óta több mint tíz év telt el, a bérleti szerződést fennálló támogatásként könyvelték el. A Bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy Berlin tartomány lemondása az építménybéréről, valamint az a tény, hogy a kamatok nem nőttek, új támogatást jelenthetnek. Ezenkívül Berlin tartomány 6 millió DEM-es kamatmentes kölcsöne, majd az arról való lemondása szintén állami támogatást jelenthet.

III. AZ ÉRINTETT FELEK MEGJEGYZÉSEI

- (54) Az egyetlen érintett fél, amely a hivatalos vizsgálati eljárás megindítására vonatkozó határozathoz észrevételt adott le, a Herlitz PBS AG volt a kedvezményezett, a Herlitz-csoport nevében. A Herlitz PBS AG támogatta a tényállás alapos vizsgálatát, amely az állítólagos jogtalan támogatásnyújtás alapjául szolgált. Közölte a Bizottsággal, hogy a hatóságoknak minden vonatkozó iratot átadott.
- (55) A mentőkölcsönrel kapcsolatban a Herlitz PBS AG kijelentette, hogy az vissza lett fizetve, és a mentőtámogatás nyújtására vonatkozó feltételeknek eleget tesz. A fizetéseképtelenségi tervekben a követelésről való lemondással kapcsolatban kifejtette, hogy az állami hitelezők magánhitelezőként viselkedtek, és a feladott követelések értéktelenek voltak. Hangsúlyozta, hogy a hitelezők egyhangúlag jóváhagyták a fizetéseképtelenségi terveket. A Herlitz PBS AG véleménye szerint a követelésekről való lemondásokban a Bizottság által talált támogatási elemeket az iránymutatások szerint szerkezetátalakítási támogatásként kell besorolni. Egyebekben, az ismételéseket kerülendő, csatlakozott a Németország által előadott jogi véleményhez.

⁽¹⁰⁾ HL C 288., 1999.10.9., 2. o.

IV. NÉMETORSZÁG ÉSZREVÉTELEI

- (56) A hivatalos vizsgálati eljárás megindításával kapcsolatos véleményében Németország kijelentette, hogy kizárólag az ILB által nyújtott mentőkölcsön tekinthető állami támogatásnak, amely az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján összeegyeztethető a közös piaccal.
- (57) A további intézkedések, és különösen a lemondások a fizetésképtelenségi eljárásokban az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében nem állami támogatások. Az állami hitelezők a fizetésképtelenségi eljárásokban olyan követelésekről mondtak le, amelyek nem voltak értéktartóak, ezenkívül eljárásuk megfelel a magánhitelező alapelvének. Amennyiben a további intézkedések valamelyike állami intézkedés lenne, a jóváhagyás szempontjából az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében szerkezetátalakítási támogatásként jöhetnének szóba.

1. A mentőkölcsönre vonatkozó észrevételek

- (58) Németország utalt arra, hogy a mentőkölcsön nyújtásáról szóló 2002. május 10-i határozat megelőzte a fizetésképtelenségi terv 2002. június 15-i elfogadását. Az a tény, hogy a kölcsönt csak 2002. július 24-én fizették ki, olyan nyitott kérdésekre vezethető vissza, amelyeket az ILB-vel csak július 24-én lehetett megoldani. A szerződés aláírása és a kifizetés közötti időszakra a kölcsön ugyan biztosította a szükséges likviditást a Herlitz PBS AG számára, azonban nem volt elég ahhoz, hogy a 2003 augusztusában az iskolakezdéssel jelentkező megnövekedett likviditási igényt fedezze.
- (59) A likviditási kölcsön azért volt szükséges, hogy a fizetésképtelenségi tervek elfogadásáig terjedő időszakot áthidalják vele. Németország véleménye szerint ez a kölcsön a minimális összegre korlátozódott, ami a Herlitz PBS AG 2002 augusztusa és decembere közötti alacsony likviditási helyzetéből adódott.
- (60) Németország véleménye szerint nem a FOP volt a mentőkölcsön kedvezményezettje, hanem a Herlitz PBS AG. Először is a 2002. május 10-i hitelmegállapodás a felszámoló és a Herlitz PBS AG között jött létre; másrészt a FOP nem tekinthető tényleges kedvezményezettnek, mert mindössze a Herlitz PBS AG-val fennálló szállítási megállapodásának megfelelő esedékes kifizetéseket kapta meg.

2. A fizetésképtelenségi tervek révén történő szerkezetátalakításra vonatkozó észrevételek

- (61) Németország érvényre juttatatta, hogy a néhány állami hitelező követelésről való lemondása nem vezetett állami bevételkieséshez, mivel ezek a követelések értéktelenek voltak. A Herlitz AG és a Herlitz PBS AG vagyonelemei csak arra voltak elegendőek, hogy a külön kielégítésre jogosult hitelezők követeléseit ki lehessen elégíteni. A nem ebbe a csoportba tartozó állami hitelezők nem tudtak biztosítékot felmutatni, vagy csak nem elsőbbségi telekadósságot tudtak bemutatni.
- (62) Felszámolás esetén az állami hitelezők akkor sem kaptak volna kifizetést – vagy ha igen, akkor csekély mértékben –, ha nem elsőbbségi telekadósságot tudtak volna felmutatni. Az Európai Községek Elsőfokú Bíróságának a T-152/99. sz. HAMSA kontra Bizottság ügyben ⁽¹⁾ hozott ítéletének 168. pontja szerint a hitelező nem hoz valós áldozatot, amennyiben azon biztosíték nélküli követeléseinek jelentős részéről lemond, melyek felszámolás esetén értéktelenek lennének.

⁽¹⁾ Az Európai Községek Elsőfokú Bíróságának a T-152/99. sz. Hijos de Andrés Molina, SA (HAMSA) kontra Bizottság ügyben 2002. július 11-én hozott ítélete, 2002. S. II-3049.

- (63) Németország véleménye szerint az állami hitelező követelésről való lemondása sem szolgáltatás, sem pénzértékkel bíró előny. Mivel a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG fizetéseképtelenek voltak, felszámolás esetén vagyonelemeik nem lettek volna elegendőek az állami hitelezők számára történő csődhányadok megállapításához. Ezért a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG a fizetéseképtelenségi eljárások által mentesült volna e követelések alól.
- (64) Amennyiben az állami hitelezők lemondása mégis szolgáltatásnak tekintendő, úgy a Herlitz-csoport ellenszolgáltatást biztosít jövőbeni adó- és társadalombiztosítási bevételek révén, amelyre az állami hitelezők a társaság továbbműködése esetén számíthatnak.
- (65) Németország szerint az állami hitelező követelésről való lemondását a HAMSA-ítéletben kidolgozott alapelvnek megfelelően ugyanúgy kell megítélni, mint a magánhitelezőét. Eszerint az állami hitelezőt a hasonló helyzetben levő, illetve elfogadott magánhitelezővel kell összehasonlítani.
- (66) Németország szerint a Herlitz-csoport két társaságának fizetéseképtelenségi eljárásában az állami hitelezők a következők: az állami bankok, a berlini adóhatóság, a Szövetségi Munkaügyi Hivatal, az egészségbiztosítási alap, Berlin tartomány és mások, mint például a Vámhatóság és az alföldi adóhatóság. Az Európai Közösségek Bíróságának a C-482/99. sz. Franciaország kontra Bizottság ügyben hozott ítélete⁽¹²⁾ szerint alapos értékelés révén kell feltárni, hogy mely követelésről való lemondás számít állami szolgáltatásnak.
- (67) Ezek alapján a következő állami bankok nyújtottak konzorciumi hitelt és szabták meg a hitelkeretet: Landesbank Berlin, Bayerische Landesbank és a WestLB. Ezek a bankok úgy cselekedtek, mint a bankkonzorcium magántagjai, ami abból következik, hogy a fizetéseképtelenségi terv keretében történt követelésről való lemondást nem egyes bankok, hanem a konzorcium együttesen gyakorolta. Az egyes bankok biztosíték nélküli követelésekről való lemondása a fizetéseképtelenségi tervek kívül szintén megvalósult, magán és állami bankok részéről egyaránt.
- (68) Berlin tartomány adóhatóságának az összes követelésről való lemondása a HAG 3 és PBS 3 csoportok esetében Németország szerint azzal indokolható, miszerint az adóhatóságok a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG jövőbeni adóbevételeiből várnak teljes kiegyenlítést a lemondásért. Hasonlóan indokolták a Szövetségi Munkaügyi Hivatal és az egészségbiztosítók követelésről való lemondását a PBS 3 csoportnál: jövőbeni bevételekre számítanak a törvény által előírt társadalombiztosítási járulékokból. Ezek voltak az érvek Berlin tartomány és az ingatlanalap követelésről való lemondását illetően is. Németország szerint a Herlitz-csoport várható építménybére szolgáltatott okot a PBS 3 csoporttal szembeni követelésről való lemondásra.
- (69) Németország azon a véleményen van, hogy az állami hitelezők 100 %-os követelésről való lemondása a HAG 3 és a PBS 3 csoportok esetében racionálisan indokolt volt és nem hasonlítható össze a többi hitelező csoport viselkedésével. A 100 %-os követelésről való lemondás oka a jövőbeni adó- és társadalombiztosítási bevétel, illetve az építménybér volt, melyre az állami hitelezők a társaság továbbműködése esetén számíthattak. Németország álláspontja szerint a hitelező számára a jövőbeni bevétel az egyik legfontosabb ok arra, hogy követelésekről lemondjon. Mivel a hatóságoknak jobb kilátásaik voltak jövőbeni bevételre a Herlitz-csoporttól, mint a magánhitelezőknek, így az állami követelésekről való lemondás nagyobb mértékben igazolható.
- (70) Németország véleménye szerint az állami hatóság és az állami befektető szerepei közötti különbségtétel csak egy magánbefektető viselkedésével való összehasonlításban érvényes, magánhitelező esetében nem. Amennyiben az állami hitelezők a követelések leírásakor nem vehetnék számításba a jövőbeni bevételeket, akkor ez a hitelezők közötti megkülönböztetéssel érne fel, és így ezeket nem lehetne hatékonyan összehasonlítani.

⁽¹²⁾ A Bíróságnak a C-482/99. sz. Francia Köztársaság kontra Bizottság ügyben 2002. május 16-án hozott ítélete, 2002. S. I-4397.

- (71) A felszámoló véleményének figyelembevételével Németország felhívja a figyelmet arra, hogy az állami hitelezők HAG 3 és PBS 3 csoportokban történt teljes követelésről való lemondása hiányában a hitelezők nem fogadták volna el a fizetéseképtelenségi terveket. A magánhitelezők nagyobb áldozatot követeltek az állami hitelezőktől, mivel egy hosszú távon működő társaság a legtöbb állami hitelező számára törvényileg garantált bevételt biztosít, melyekkel a magánhitelezők nem számolhatnak. Ezen hitelezői csoport teljes követelésről való lemondásának további igazolása az volt, hogy az adókövetelmények a hitelezők jóváhagyó nyilatkozatának időpontjában még nem voltak kiszabva, így e bizonytalanság felszámolása után el tudták fogadni a terveket.
- (72) Németország hangsúlyozza, hogy azok az állami hitelezők, amelyek a HAG 2 és PSB 5 csoportokban követeléseik egy részéről mondtak le, ugyanolyan elbánásban részesültek, mint az ebbe a csoportba tartozó magánhitelezők. Ezekben a csoportokban a Szövetségi Munkaügyi Hivatal, az egészségbiztosítók, a Vámhatóság, az alföldi adóhatóság, a berlini adóhatóság és az ingatlanalap követelése kerültek összefoglalásra.
- (73) Végül Németország alternatívaként azzal érvelt, hogy még ha a Bizottság a Herlitz AG vagy a Herlitz PBS AG felé történt állami követelésekről való lemondásokat támogatásként értelmezi is, ezek az intézkedések az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja értelmében és az iránymutatásoknak megfelelően elegendő tesznek a szerkezetátalakítási támogatások engedélyezésére megállapított feltételeknek.
- (74) Az iránymutatások feltételei biztosítottak, mivel rendelkezésre állt egy valós és hatékony szerkezetátalakítási terv, helyreállt a Herlitz-csoport jövedelmezősége, a kapacitásokat leépítették, és az állami követelésekről való lemondást minimális szintre sikerült korlátozni. Ezenkívül a Herlitz-csoport nem kapott többletlikviditást, és a múltban sem nyújtottak számára sem szerkezetátalakítási, sem mentő-támogatást.

3. Berlin tartományra és az ingatlanalapra vonatkozó észrevételek

- (75) A berlin-tegeli ingatlan építményi jogáról Németország az ezen jog megállapításáról szóló megállapodás másolatait bemutatta. Az ingatlanalap nem emelte meg az építménybért, mivel a berlin-tegeli telephelyen levő épületek GGB-nek történt eladását nem tekintette a tulajdonos érdekeivel szembenálló változtatásnak a használat tekintetében.
- (76) A költözési kölcsönről Németország azt nyilatkozta, hogy a kölcsön halasztását nem jelentették be, mert Berlin tartomány magánhitelezőként viselkedett. Ez abból a tényállásból derül ki, hogy a halasztott fizetésre kamatokat számoltak fel, adóskötelezvényt készítettek, és építménybért számítottak az építményi jog lefutott kamatainak értékéig.

V. JOGI MEGÍTÉLÉS

1. Támogatás megléte

- (77) Az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése alapján az állami vagy állami forrásból juttatott bármilyen támogatások, melyek bizonyos vállalatok vagy termelési ágazatok előnyben részesítésével torzítják a versenyt, vagy azzal fenyegetnek, összeegyeztethetetlenek a közös piaccal, amennyiben befolyásolják a tagállamok közötti kereskedelmet. Az európai bíróságok ítélkezési gyakorlatának megfelelően a kereskedelem befolyásolása akkor áll fenn, ha a kedvezményezett olyan gazdasági tevékenységet folytat, amely érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.
- (78) A Herlitz-csoport termékeivel a Közösségen belül kereskednek, miközben verseny áll fenn a tagállamok között. A mentőkölcsön, az áthidaló kölcsön a költözéshez és bizonyos állami követelésekről való lemondás a fizetéseképtelenségi eljárások során állami intézkedések, vagy állami forrásokra vezethetők vissza. Ha ezáltal valaki előnyben részesül, akkor ez torzítaná a versenyt és befolyásolná a kereskedelmet. Az előny meglétét a piacgazdaságilag orientált befektető és a magánhitelező kritériumai szerint meg kell vizsgálni.

a) „Régi” intézkedések

- (79) Az 1989-es költözési kölcsön nyújtása esetében az eljárás megkezdéséről szóló határozatban megállapították, hogy az a tízéves időszakra esett, és a 659/99/EK rendelet 1. cikke b) pontjának iv. alpontja szerint fennálló támogatás. Ezért a kölcsön odaítélését nem kellett megvizsgálni. Ezenkívül semelyik olyan támogatási elemet sem lehetne az említett rendelet 15. cikke alapján visszarendelni, melyet a Herlitz-csoport számára történő ingatlanajánlathoz lehetne kötni 1989-ben.
- (80) Az eljárás megkezdéséről szóló határozatában a Bizottság utalt arra, hogy a berlin-tegeli ingatlanra vonatkozó építménybér meg nem emelése 2002-ben állami támogatásnak minősülhet. Ezt a feltételezést az építményi jogról szóló szerződés záradékai megcáfolták. E szerződés szerint az építménybért csak az ingatlan másfajta hasznosításakor lehet megemelni. Ez azonban nem állt fenn, mert az ingatlant az épületeivel együtt továbbra is ugyanazzal a céllal használták. Az egyetlen változás abban áll, hogy az épületeket, melyek azelőtt a Herlitz-csoport tulajdonában voltak, most ugyanaz a Herlitz-csoport bérlő.
- (81) A költözési kölcsön halasztásával kapcsolatban, 1999-ben Németország kijelentette, hogy ezt piaci feltételek között nyújtották. A halasztást olyan időpontban bírálták el, mikor a Herlitz-csoport még nem küzdött nehézségekkel, és a kamatláb a viszonyítási kamatláb felett volt. A kamat biztosítva volt, és a csődeljárásokig rendszeresen visszafizetésre került. A Bizottság így ezt a halasztást nem tekinti újabb támogatásnak.

b) A mentőkölcsön által tartalmazott támogatás és követelésről való lemondás a fizetéseptelenségi eljárásokban

- (82) A mentőkölcsön a Herlitz-csoport számára olyan előnyöket teremtett, melyeket egy nehézségekkel küzdő társaság a piacon nem tudott volna megszerezni. Németország ezzel egyetért. Az alábbiakban leírt módon, néhány állami hitelező helytelenül történt követelésről való lemondása által, mely állami forrásokra vezethető vissza, a Herlitz-csoport előnyre tett szert. Így az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami intézkedésekről van szó.

Állami hitelezők

- (83) Annak felderítése érdekében, hogy mely intézkedések vezethetők vissza állami eszközökre és tulajdoníthatók az államnak, minden egyes hitelezőt megvizsgáltak. A Bizottság által így módon megállapított állami hitelezők csoportja nagyobb volt, mint amit Németország megadott. Az állami bankok, a berlini adóhatóság, az alföldi adóhatóság, a Szövetségi Munkügyi Hivatal, az egészségbiztosítók, Berlin tartomány (ingatlanalapjával együtt) és a Vámhatóság mellett van még két másik állami hitelező. Ezek a köztisztviselői nyugdíjbiztosító egyesület és a munkáltatói felelősségbiztosítási társaság.
- (84) Az üzemi öregségi ellátás javításáról ⁽¹³⁾ szóló törvény 14. cikke alapján a köztisztviselői nyugdíjbiztosítási egyesület felelős a csődbiztosításért. Az említett törvény 10. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján minden munkáltató köteles erre egy kiegyenlítő alapon keresztül törvényben meghatározott összeget befizetni.
- (85) Az SGB 7 144. cikke alapján (törvényes balesetbiztosítás) ⁽¹⁴⁾ a munkáltatói felelősségbiztosítási társaság a felelős a törvényes balesetbiztosításért. Az SGB 7 150. cikkének (1) bekezdése alapján minden munkáltató köteles erre törvényben meghatározott összeget befizetni.

⁽¹³⁾ Az üzemi öregségi ellátás javításáról szóló 1974. december 19-i törvény, BGBl. I S. 3610.

⁽¹⁴⁾ BGBl. 1996-I S. 1254.

- (86) A köztisztviselői nyugdíjbiztosítási egyesület és a munkaadói felelősségbiztosítási társaság ugyanolyan helyzetben van, mint ahogyan azt az Európai Közösségek Bíróságának C-379/98. sz. PreussenElektra ügyben hozott ítéletének ⁽¹⁵⁾ 58. pontja leírja. Ezen intézmények követelésről való lemondását nem maga az állam végezte, de egy állami vagy magánintézmény, melyet az állam erre jelölt ki vagy hozott létre. A követelésről való lemondás olyan állami bevételekről való lemondás formájában állt fenn, melyek egy az állam által törvényes járulékok befizetésére létrehozott alapba történtek. Az Európai Közösségek Bíróságának a C-342/96. sz. Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítélete ⁽¹⁶⁾ alapján ez a követelésről való lemondás is az államnak tulajdonítható, mivel a független társadalombiztosítási intézményeket az állam ellenőrzi és a társaságok törvényes járulékaik által finanszírozza.

A magánhitelező alapelvének alkalmazása

- (87) Az Európai Közösség Bíróságának ítélkezési gyakorlatával megegyezően ⁽¹⁷⁾ a Bizottság összehasonlította az állami hitelezők eljárását a Herlitz-csoport fizetéseképtelenségi eljárásaiban a magánhitelezők viselkedésével. Mivel minden állami hitelezőre jutott egy összevethető magánhitelező, nem kellett feltételezett magánhitelezőkkel elvégezni az összehasonlítást.
- (88) A magánhitelező alapelvének a Diplomat, HKV és Susy Herlitz leányvállalatok felszámolási eljárásának esetében már eleget tettek, mivel minden hitelező ugyanakkora részesedést kapott a csődvagyonból. Az állami és magánhitelezők ugyanúgy viszonyultak a csődvagyon-kötelezettségekhez, mivel ezeket a követeléseket teljes mértékben kielégítették. A kisebb értékű követelések vonatkozásában is eleget tettek az alapelvnek, mivel erről minden állami és magánhitelező lemondott.
- (89) A nem kisebb mértékben hitelezők közötti összehasonlítás is hasonló eredményt hozott a Herlitz AG és Herlitz PBS AG eljárások esetében. A legtöbb csoport egyenrangú hitelezőket kapott igényeik sorrendjének megfelelően, de néhány egyforma vagy hasonló igényekkel rendelkező hitelezőt eltérő csoportokhoz osztottak be. Ennek következményeképp az állami hitelezők egy helytelen lemondást teljesítettek a HAG 3 és PBS 5 hitelezői csoportokban. A magánhitelező alapelvének alapján folytatott vizsgálat arra az eredményre jutott, hogy ezt a két csoportot kivéve az összes fizetéseképtelenségi eljárásban megnevezett hitelezői csoport összehasonlítható hitelezőket tartalmaz.
- (90) A HAMSA-ítélet 168. pontja alapján a következő tényező döntenek a hitelezők hasonlóságáról: a biztosítékok fajtája és összege, a követelések elsőbbségi rangja, a társaság újratőkésítési esélyének megítélése és a hitelezőktől várható, felszámolásból származó bevételekből való részesedés. Ezen kritériumok szerint a HAG 3 és a HAG 2 csoportok hitelezői összehasonlíthatók, és egyetlen csoporttá kellene társítani őket, megegyező igénykielégítéssel. Ugyanez érvényes a PBS 3 és PBS 5 csoportok hitelezőire.
- (91) Ennek a csoportnak a hitelezői biztosíték nélküli, jelentősebb követeléseket támasztottak, amelyekhez nem voltak elsőbbségi jellegűek; felszámolás esetén egyenlő részesedést kapnának vagy semmit. Az ingatlanalap kevésbé jelentős telekadóssága olyan fizetéseképtelenségi eljárásakor nem biztosíték, melynél az elsődleges banki telekadósságot és a külön kielégítési jogot a biztosíték értéke teljes mértékben fedezte. Ezenfelül ezekben a csoportokban minden hitelezőnek ugyanaz volt az érdeke: a felszámolás elkerülése és egy csődhányad elérése, fizetéseképtelenségi terv végrehajtása esetén. Ennek ellenére csak a PDS 5 és a HAG 2 csoportok hitelezői érték el azt a hányadot, amit meglevő fizetéseképtelenségi követeléseikben kitűztek.

⁽¹⁵⁾ A Bíróságnak a C-379/98. sz. PreussenElektra AG kontra Schleswig AG, a Windpark Reußenköge III GmbH és a Land Schleswig-Holstein részvételével, ügyben 2001. március 13-án hozott ítélete, 2001, S I-2099; 58. pont.

⁽¹⁶⁾ A Bíróságnak a C-342/96. sz. Spanyol Királyság kontra Bizottság ügyben 1999. április 29-én hozott ítélete, 1999, S I-2459, 5. és 46. pont.

⁽¹⁷⁾ Lásd HAMSA kontra Bizottság 167–170. pont; Spanyolország kontra Bizottság 46. pont; és az Európai Közösségek Bírósága C-256/97. sz., 1999. június 29-én hozott ítélete, Déménagement-Manutention Transport SA (DM) 1999, I-3913. o., 24. pont.

- (92) Németország érveivel szemben a HAG 3 és a PBS 3 csoport hitelezői azonban nem tudnak akkora jövőbeni adó- és társadalombiztosítási bevételeket felmutatni ahhoz, hogy egy aránylag nagymértékű lemondást igazoljanak. Az Elsőfokú Bíróság és az Európai Közösségek Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint ⁽¹⁸⁾ egy hivatal nem dönthet úgy, hogy jövőbeni adó- és társadalombiztosítási bevételei alapján egy adóssal szemben lemond követeléseinek egy bizonyos részéről. Ha ilyen mérlegeléseket engedélyeznének, akkor összekevernék egy hatóság és egy befektető feladatait.
- (93) Egy hatóság és egy befektető szerepeinek szétválasztása nem csak a magángazdaságilag orientált befektető alapelvénél érvényes, hanem a magánhitelező alapelve esetében is. Mindkét kritériummal lényegében azt kell vizsgálni, hogy az állami és magánbefektetők egyformán viselkednek-e. Mindkét alapelv hatékonysága gyengülne, ha a hivatalok a jövőbeni törvényes bevételeiket döntéseiknél úgy vehetnék figyelembe, mint egy befektető. A fizetéseképtelenség ugyan szokatlan helyzetet teremt, ahol a fennálló törvényes követeléseket (adó és társadalombiztosítási járulékok) össze lehet hasonlítani magánhitelezők polgári jogi követeléseivel. Egy ilyen összehasonlítást azonban csak a múltra vonatkozóan lehet megvalósítani a már fennálló követelésekre.
- (94) A jövőben várt bevételeket ugyan be lehet venni egy követelésről való lemondásról szóló döntésbe, azonban nem ez képezi a mérlegelés lényegét. Az államot sem a nyereségvágy vezeti, amikor adókat vet ki. Ha logikusan folytatjuk Németország érvelését, akkor a magánhitelezőknek nagyobb lemondással kellene élniük, mint az államiaknak, hiszen az ő lemondásuk kimarad az adókiadásból. Németország azonban nem taglalta, hogy a HAG 3 és PBS 3 csoportokban miért nem vezették be az állami hitelezőknek az ilyen jellegű követelésekre a hányadot, mint a többi csoportban. Ugyanezen okból a PBS 3 csoport állami, de nem törvény által előírt ingatlanalapú telekadósság-igényéről sem lehetne nagyobb mértékben lemondani, mint a PBS 5 csoport magán vagy állami követeléseiről.
- (95) Végül az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága HAMSA-ítéletének 167. pontjában úgy találta, hogy az állami hitelezőket adósságcsökkentés esetében nem olyan magánbefektetőkkel kell összehasonlítani, akik globális vagy ágazati strukturális politikát követnek, hanem egy olyan magánhitelezővel, akinek az a célja, hogy a pénzügyi nehézségekkel küzdő társasággal szemben a követeléseit a lehető legnagyobb mértékben érvényre juttassa. Ez esetben egyértelművé válik az állami és magánhitelezők érdekegyezése abban, hogy létrejöjjön a megfelelő hányad, fennálló felszámolási követeléseikre.

A mentőtámogatás és a szerkezetátalakítási támogatás összege

- (96) A mentőtámogatás összege megfelel a mentő kölcsön összegének, ami 963 855,42 EUR. A Herlitz-csoport követelésről való lemondásban jelentkező támogatása megegyezik a felszámolási eljárásokban a PBS 3 és HAG 3 csoportok állami hitelezői által nyújtott követelés lemondása és a PBS 5 és HAG 2 csoport hitelezői által nyújtott követelés lemondásának részarányos különbségével.
- (97) A Herlitz AG felszámolási eljárása során a HAG 3 csoport állami hitelezője nem úgy viselkedett, mint a HAG 2 csoport összehasonlítható magánhitelezője. Épp ezért az ő tartozáselengedése állami támogatásnak minősül, melynek összege magasabb, mint az ő követelésének elengedett része és a magánkövetelések elengedett része közötti különbség. A magánhitelezők például ugyanis az állami hitelező nagy értékű elengedése nélkül nem ilyen mértékben mondtak volna le saját követeléseikről. Ugyanakkor nem csak a követelések elengedett része, hanem a lemondott összegek nagysága is jelentéssel bírhat minden hitelezői csoportban. Ilyen körülmények között a támogatás összege elérheti a tartozáselengedés 100 %-át. Ebben az esetben mégsem szükséges a pontos összeg kiszámítása, mert még ha a támogatás el is éri a 100 %-ot, akkor is mindenképp összeegyeztethető a közös piaccal.

⁽¹⁸⁾ Lásd Az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának a T-228/99. és T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale kontra Bizottság ügyben 2003. március 6-án hozott ítélete, 2003/4, II-435. o., 272. pont; Az Európai Közösségek Bíróságának a C-334/99. sz. Németország kontra Bizottság ügyben 2003. január 28-án hozott ítélete, 2003, I-1139. o., 134. pont; Az Európai Közösségek Bíróságának a C-278/92., C-279/92. és C-280/92. sz. Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1994. szeptember 14-én hozott ítélete, 1994, I-4103. o., 22. pont.

- (98) Ugyanez érvényes a Herlitz PBS AG elleni fizetéseképtelenségi eljárás állami támogatására, mely a különböző százalékos arányokból adódik a PBS 3 csoport követélelengedése és a PBS 5 csoport összehasonlítható magánhitelezőinek adósságelengedése között.

2. Értékelés az iránymutatások szerint

- (99) A mentőkölcsön és az aránytalanul magas követelésről való lemondás a Herlitz-csoport számára előnyt szerezett: olyan kiadásoktól szabadította meg őket, melyeket normális esetben magának kellett volna állnia, ami megkönnyítette a szerkezetátalakítási folyamatot. A Bizottságnak ezért értékelnie kell, hogy ezek az intézkedések összeegyeztethetőek tekinthetők-e a közös piaccal.
- (100) Mivel a támogatási intézkedések nem egy a Bizottság által engedélyezett szabályozás keretében történetek, *ad hoc* támogatásnak tekinthetők. Az EK-Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdése meghatározza, hogy mely előfeltételeknek kell érvényesülniük ahhoz, hogy egy támogatás elfogadható, illetve a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető legyen. Az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontját kell ebben az esetben figyelembe venni, mivel a támogatási intézkedések célja a kedvezményezett megmentése és a szerkezetátalakítás volt, és a 87. cikk (2) és (3) bekezdésének semelyik más kivételes rendelkezése nem került felsorolásra vagy kerülhetett volna alkalmazásra.
- (101) A Bizottság az iránymutatásokban lefektette, hogy milyen körülmények között használhatja a 87. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mérlegelési jogkörét jóváhagyó jelleggel. Mivel Németország adataiból kiderül, hogy minden elemzésre szoruló támogatást az iránymutatások hatálybalépése után ítélték oda, így ez alkalmazhatók a vonatkozó intézkedések esetében ⁽¹⁹⁾.
- a) *Kedvezményezett*
- (102) A Bizottság számára nem egyes társaságok, hanem az egész Herlitz-csoport a kedvezményezettje a jelen vizsgálat által taglalt összes támogatási intézkedésnek. Ez a következtetés a csoporton belüli szoros összefonódásokból és a két fő társaság a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG, valamint leányvállalataik közötti rendszeres feladatmegosztásból és vagyonelemek megosztásából adódik.
- (103) A Herlitz-csoport a piacon egyetlen társaságként lép fel. Például ő kötötte az örökbérletről szóló megállapodást Berlin Tartománnyal a berlin-tegeli ingatlanról, míg a felszámolási eljárás során az örökbérlet utáni járadékkövetelést a Herlitz PBS AG ellen jegyezték be és adták fel. Ezenkívül a Herlitz-csoport a német Kereskedelmi törvénykönyv 290. cikkének megfelelő konszolidált éves beszámolót adott ki. A hitelezők is egy társaságként kezelték a csoportot, amikor az egymással párhuzamos és összefüggő fizetéseképtelenségi terveket közösen fogadták el a Herlitz AG és a Herlitz PBS AG esetében.
- (104) A Herlitz AG, a Herlitz PBS AG és a FOP támogatott területeken telepedtek le (Berlin: 2. célkitűzés az EK-Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján, Brandenburg az EK-szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján). A Herlitz-csoport a felszámolási eljárást megelőző tíz évben nem részesült szerkezetátalakítási támogatásban.

b) *Nehéz helyzetben lévő vállalatok*

- (105) Az iránymutatások 2.1. szakasza meghatározza a nehéz helyzetben lévő társaságot. A Herlitz-csoport nehéz helyzetben lévő társaságnak tekinthető az iránymutatások 5. pontjának a) alpontja alapján, mivel részvénytársaságról van szó, amelynél a jegyzett tőkének több mint a fele tűnt el a 2000. december 31. és 2001. december 31. közötti egy évben. A csoport jegyzett tőkéjének alakulása a következő táblázatban követhető nyomon:

⁽¹⁹⁾ Lásd az iránymutatások 101. pontját.

4. táblázat

(millió EUR)

	1998.12.31.	1999.12.31.	2000.12.31.	2001.12.31.
Jegyzett tőke	94,8	94,8	94,8	46,5

Forrás: A Herlitz-csoport jelentései 1999-re, és 2001–2002-re.

- (106) Ezenkívül a Herlitz-csoport legalább 2002 áprilisa óta az iránymutatások 5. pontjának c) pontja alapján is nehéz helyzetben volt, mivel a német törvények kritériumai szerint is teljesítette a kollektív fizetéseképtelenségi eljárás feltételeit. Ahogyan a (13) preambulumbekkezdés kifejti, 2002 áprilisában a csoport több fő társaságánál indítottak fizetéseképtelenségi eljárást.
- (107) Így a Herlitz-csoport 2001. december 31-től nehézségekkel küzdött, mivel jegyzett tőkéjének több mint a fele felemésztődött az azt megelőző 12 hónapban. Nehézségekkel küzdő vállalként a Herlitz-csoport mind a mentő- mind a szerkezetátalakítási támogatás alanyaként szóba jöhetett.

3. A mentőkölcsön elemzése

- (108) A mentőkölcsönt az ILB nyújtotta, mely intézetet 1992-ben azzal a feladattal alapították, hogy támogassa Brandenburg tartomány ipari fejlesztését. Nem a német Kereskedelmi törvénykönyv értelmében vett kereskedelmi bank, és nem a nyereség tevékenységének fő célja. Feladata Brandenburg tartomány gazdasági struktúráinak fejlesztése, melynek gazdasági minisztere gondosan ellenőrzi a bank tevékenységét. Fejlesztési bizottságokat alakítanak, melyek az egyes tervekkel foglalkoznak ⁽²⁰⁾. A Bizottság ezért azon a véleményen van, hogy ezt az intézkedést át lehet ruházni az államra.
- (109) A mentőkölcsön révén a Herlitz-csoport olyan előnyökhöz jut, melyeket egy nehézségekkel küzdő társaság a piacon nem tudott volna megszerezni. Mivel Németország elismeri ezt a kölcsönt támogatásnak, így nem szükséges, hogy alkalmazzuk a piaczgazdaságilag érdekelt befektető alapelvét. A mentőkölcsön így állami támogatások elemeit tartalmazza az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint, és annak megfelelően kell értékelni. Az iránymutatásokban egyértelmű előfeltételek szerepelnek ilyen jellegű támogatások megítélésére.
- (110) Először is a támogatásoknak likviditási segélyeknek kell lenniük kölcsönkezeség vagy a piacon szokásos kamatlábbal ellátott kölcsön formájában. A mentőkölcsön eleget tesz ennek a követelménynek, mivel a kamatlába magasabb volt, mint a Bizottság által meghatározott viszonyítási kamatláb ⁽²¹⁾.
- (111) Másodszor a támogatást komoly szociális nehézségek meglétével kell igazolni, és nem lehetnek aránytalanul hátrányos hatásai más tagállamok iparának helyzetére. A Bizottság eközben figyelembe veheti, hogy a Herlitz-csoport fontos munkaadó Berlin és Brandenburg érintett támogatási területein. Egy azonnali és rendezetlen fizetéseképtelenségi eljárás komoly szociális nehézségekhez vezetett volna. A mentőkölcsön áthidaló időtartamára a Bizottság a többi tagállam ipari helyzetére gyakorolt hátrányos hatásokat mérsékeltnak és nem aránytalanoknak ítéli.
- (112) Harmadszor, bár Németország eredetileg nem jelentette a Bizottságnak a mentőkölcsön juttatását, de az ellenőrzés alatt igazolásokat mutatott be a kölcsön teljes visszafizetéséről.

⁽²⁰⁾ ILB-honlap: www.ilb.de⁽²¹⁾ A Bizottság által meghatározott viszonyítási kamatláb Németország esetében 5,06 % 2002.1.1-től és 4,8 % 2003.1.1-től, lásd http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/reference_rates.html

- (113) Negyedszer a támogatás nem haladhatja meg a társaság tevékenységének folytatásához szükséges összeget. A Bizottság véleménye szerint ez az előfeltétel adott. A mentőkölcsönt csak akkor használták fel, mikor a likviditási kölcsön már nem volt elég a 2002-es őszi iskolakezdesre való szállítás miatt megemelkedett likviditási igényre. Még a mentőkölcsön juttatása után is igen alacsony szinten volt a Herlitz PBS AG likviditása 2002 augusztusa és decembere között.
- (114) Végezetül a támogatás csak egy megvalósítható szerkezetátalakítási terv megalkotásának időtartamáig nyújtható. Ez az időszak nem szabad, hogy 6 hónapnál tovább tartson, kivéve, ha rendkívüli körülmények állnak fenn. Jelen esetben a mentőkölcsön juttatásáról szóló határozat 2002. május 10-én született meg, míg a tényleges kifizetés csak 2002. július 24-én kezdődött meg, a visszafizetés pedig 6 hónappal követte a kifizetést. Ezenkívül a visszafizetés megtörtént, még mielőtt a Bizottság a fizetéseképtelenségi eljárásoknál alkalmazott intézkedésekről döntést hozna. A mentőkölcsön tehát megfelel az iránymutatások kritériumainak és a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető.

4. Szerkezetátalakítás a fizetéseképtelenségi tervekkel

- a) *A jövedelmezőség helyreállítása*
- (115) A Herlitz AG és Herlitz PBS AG vonatkozásában jóváhagyott fizetéseképtelenségi tervek a következő üzemi intézkedéseket írták elő a csoport jövedelmezőségének helyreállítására: a fölösleges kapacitások leépítése, üzemi terület értékesítése, leányvállalatok bezárása, a negatív pénzügyi eredmények javítása, a költségek leépítése és optimalása. A csoport tevékenységeit a még egészséges alapüzletágra kell korlátozni.
- (116) A Herlitz-csoport fejlesztése a pénzügyi tervekkel összhangban zajlott, melyek a fizetéseképtelenségi tervek részei voltak. Így a csoport a 2003-as üzleti évben a kamatokat és a finanszírozási kifizetéseket megelőzően 7,2 millió EUR üzemi nyereséget ért el, teljes forgalma pedig 346,6 millió EUR-t tett ki. Ennek megfelelően 2003-ban az értékesítési árbevétel nyereségtartalma a finanszírozási ráfordításokat megelőzően 2 % volt, ami ezen szektor átlagának felel meg. A finanszírozási ráfordításokat megelőzően az üzemi cash-flow 2003-ban kb. 14 millió EUR volt.
- (117) 2004-re a Herlitz-csoport a finanszírozási ráfordításokat megelőzően [5-10] * millió EUR nyereséggel és [250-300] * millió EUR üzemi teljesítménnyel ^(a) (értékesítés, állományváltoztatások a termékeknél) számol. Mindez a finanszírozási ráfordításokat megelőzően az értékesítési árbevétel [2-4] * %-os nyereségtartalmát eredményezi majd. Az eddigi fejlődés igazolta a Herlitz-csoport várakozásait. Ilyen körülmények között a fizetéseképtelenségi tervek tették le a Herlitz-csoport jövedelmezőségének helyreállítási alapkövét.
- b) *A minimumra korlátozott támogatások*
- (118) A Herlitz-csoport már a fizetéseképtelenségi eljárás megkezdése előtt 20,6 millió EUR nagyságrendű szerkezetátalakítási intézkedéseket fogantatott, melyből 9,3 millió EUR végkielégítésekre, 6,2 millió EUR értékcsökkenésre, valamint 5,1 millió EUR költségési, leállítási és tanácsadói költségekre került kifizetésre. A 2002-ben megvalósított fizetéseképtelenségi eljárások alatt kivitelezett szerkezetátalakítási intézkedések közvetlen költsége 6,9 millió EUR volt (végkielégítések és a fizetéseképtelenségi eljárás költségei).
- (119) A szerkezetátalakítási költségek nagy részét a társaság és a hitelezői állták. A részvényesek hozzájárulása abból állt, hogy 1997 óta semennyi osztalékot sem kaptak. Minden nyereséges cash-flow-t újra befektettek a csoportba. A fizetéseképtelenségi eljárás kezdetekor a banki konzorcium egy „újabb” likviditási kölcsönt bocsátott a csoport rendelkezésére 15 millió EUR összegben, melyet kétszer megújítottak és 2003. november 17-re teljesen visszafizettek. Ez a kölcsön fedezte a csoport szezonális likviditási igényét és 2004 júniusában újra rendelkezésre bocsátható. Az újabb kölcsön mellett a bankok a fennmaradt hitelek lejáratí időtartamát is meghosszabbították egy újabb évvel 2004 márciusáig.

^(a) Szerkesztői hiba.

- (120) Ha a szerkezetátalakítási költségeket a fizetéseképtelenségi eljárás kezdetéig terjedő időszakban vizsgáljuk, akkor az önrész több mint 95 %-ot tesz ki a 27,5 millió EUR-ból. Ha azonban a fizetéseképtelenségi eljárással közvetlenül összefüggő összes költséget vesszük alapul, akkor a részesedés 83,01 % 6,9 millió EUR-ból. A jelentős önrész tekintetében mindkét esetben elmondható, hogy a szerkezetátalakítási támogatás a minimumra korlátozódik.

c) A verseny megengedhetetlen torzításának elkerülése

- (121) A Herlitz-csoport a következő végleges kiegyenlítő intézkedéseket fogatosította a kapacitások korlátozásának formájában: három levélboríték-gyártó gép leállítása; egy Offset nyomtatógép és egy szalvétahajtogató gép eladása; a fröccsöntvény termelés leállítása; portugál, osztrák és francia leányvállalatok leállítása vagy értékesítése, a tárolási kapacitások leépítése és 630 alkalmazott elbocsátása.
- (122) A szerkezetátalakítási időszak alatt a csoport irányítása alá vont a korábban vegyes vállalkozásként működő eCom-ot [...] * millió EUR-ért, valamint a Mercoline társaságot [...] * millió EUR-ért; ezenfelül a csoport visszavásárolt néhány vagyonelemet leányvállalatai felszámolásából [...] * millió EUR értékben. [Az ebben a szakaszban megnevezett három számadat összesen 1–3 millió EUR-ig terjed.] Az ezekért fizetett összegek alacsonyak voltak, és a megszerzett társaságok és vagyonelemek funkciója illeszkedik ahhoz a célkitűzéshez, miszerint csökkenteni kell a költségeket, koncentrálni kell az alapüzletágra, és egybe kell fogni a logisztikai és adminisztrációs funkciókat. A Bizottság ezért ezeket a befektetéseket elengedhetetlennek tartja, hogy a jövedelmezőséget a verseny megengedhetetlen torzítása nélkül lehessen helyreállítani.
- (123) A fontos piacokon, melyek közül a Herlitz-csoport Németországban [5–15 %-os] * részesedéssel, a közösségben pedig [3–17 %-os] * részesedéssel rendelkezik, nincsenek fölösleges kapacitások. A kis piaci részesedést és a csekély mértékű állami támogatást figyelembe véve a további befektetések szükségesnek tekinthetők, melyek nem okoznak megengedhetetlen torzítást. A szerkezetátalakítási támogatás tehát megfelel az iránymutatások feltételeinek, és összeegyeztethető a közös piaccal.

VI. KÖVETKEZTETÉS

- (124) E körülmények között a Bizottság arra az eredményre jutott, hogy a mentőtámogatás és a szerkezetátalakítási támogatás az iránymutatások feltételeinek megfelel, és összeegyeztethető a közös piaccal,

A KÖVETKEZŐKÉPPEN HATÁROZOTT:

1. cikk

A Herlitz-csoport számára, mentőtámogatás és szerkezetátalakítási támogatás formájában, Németország által nyújtott állami támogatás az EK-szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint összeegyeztethető a közös piaccal.

2. cikk

Ennek a határozatnak a Németországi Szövetségi Köztársaság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2004. június 30-án.

a Bizottság részéről

Mario MONTI

a Bizottság tagja